

MÁRKU ANITA

Pannon Egyetem, Nyelvtudományi és Neveléstudományi Doktori Iskola, Hodinka Antal Intézet

maniko22@citromail.hu**Szókölcsönzés a kárpátaljai magyar főiskolások és egyetemisták körében**

It is a common feature in the language use of Transcarpathian Hungarian bilinguals that there are interference occurrences due to contact effects. The present study aims to present the partial result of a linguistic survey conducted among 116 Transcarpathian students in September, 2006. The survey was based on language choosing strategy in bilingual linguistic mode. During the survey I was also interested in the types of inference occurrences (borrowing, code switching) used by the students, how they maintained a relation to these occurrences and what the reasons for their use were. I touch upon the lexical borrowings only in this study. According to the Transcarpathian Hungarian students, borrowing is a natural feature of language contact and the elements of the borrowing are parts of the linguistic system. Few students had a negative relation to this occurrence.

I. Bevezetés

A nyelvi, etnikai kontaktus természetes velejárója, hogy az együttélés során tanulunk egymástól, átveszünk nyelvi és viselkedési mintákat, nyelvhasználatunkban interferencia-jelenségek és kontaktus-jelenségek tapasztalhatóak.

Interferencia gyűjtőnév alatt a kétnyelvűek beszédében megfigyelhető, a nyelvek kontaktusára visszavezethető jelenségeket értem¹. Tehát az interferencia a többségi nyelv elemeinek a kisebbségi nyelv elemeire és formáira gyakorolt egyenes hatása a kétnyelvű egyén beszédében. Lanstyák István (1998: 12) szerint az interferencia lélektani jelenség, melynek érvényesülése során a konkrét beszélő a konkrét pillanatban olyan nyelvi formát mond ki vagy ír le, amely nem része az általa éppen akkor használt nyelvváltozatnak. Ha ez nemcsak egyéni szintén, hanem közösségi szinten gyakran és rendszeresen előfordul, akkor a közösségben ez normatívvá, az adott nyelvváltozat részévé válhat. „Azt a folyamatot, amelynek során az interferencia-jelenség szervesen beépül a nyelvi rendszerbe, *kölcsönzés*-nek, végeredményét pedig vagy szintén *kölcsönzés*-nek, vagy pedig specifikusabban *kölcsönszó*-nak, *kölcsönjelentés*-nek, *tükörszerkezet*-nek, *kölcsönfonémá*-nak, *kölcsönhangalak*-nak stb. nevezzük.”

Kétnyelvűségi körülmények között a *szókölcsönzés* az egyik leggyakoribb kontaktus-jelenség. Trudgill (1997: 41) megfogalmazásában „Az a folyamat, amelynek során kétnyelvű beszélők az egyik nyelvükből való szót használnak a másik nyelvükben, és ezek a kölcsönszavak az utóbbi nyelvnek is szerves ré-

szévé válnak”. Az átvételkor, kölcsönzéskor sor kerülhet hangtani, morfológiai vagy szintaktikai asszimilációra.

Kárpátalján a 2001-es census alapján több mint száz nemzetiség képviselteti magát², számos kultúra és így több nyelv él egymás mellett, egymásra hatva. Miben nyilvánul meg ez az egymásra hatás? Egyrészt az egyes nyelvváltozatokban, szókinszben megjelennek másodnyelvi hatások, kontaktusjelenségek (kölcsönzések, kódváltások), másrészt a nyelveknek a különböző nyelvhasználati színtereken betöltött szerepében figyelhető meg munkamegosztás.

E tanulmány célja, hogy bemutassam annak a kérdőves nyelvészeti felmérésnek a részeredményeit, melyet magyardomináns kétnyelvű kárpátaljai hallgatók körében végeztem nyelvválasztási stratégiáikról kétnyelvű nyelvi módban (Grosjean, 1998). A felmérés során arra is kíváncsi voltam, hogy milyen kontaktus- és interferencia-jelenségek (kölcsönzések, kódváltások) jelennek meg nyelvhasználatukban, hogyan viszonyulnak ezekhez a jelenségekhez, és milyen okokkal magyarazzák használatukat.

Jelen tanulmányban csak a lexikális kölcsönzésre térek ki.

A hallgatók körében végzett felmérés során explicite rákérdeztünk saját szókölsönzési szokásaikra, illetve a szókölsönzés indítékaira is. A kutatás tervezésekor feltételeztem, hogy a hallgatók többsége saját bevallása szerint is használ kölcsönzavakat, és úgy tekintenek erre a jelenségre, mint a kétnyelvűség természetes velejárójára.

II. A kutatás módszere, mintavétel

2006 szeptemberében egy kérdőíves felmérést végeztem az Ungvári Nemzeti Egyetem és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magukat magyar nemzetiségűnek valló hallgatói körében. Választásom azért esett e két felsőoktatási intézményre, mert:

- Az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) (Ungvár) az a nagy múltra visszatekintő felsőoktatási intézmény, amely állami támogatással működik, s ahol a magyar tannyelvű magyar nyelv és irodalom szakon kívül, a többi ukrán tannyelvű szakon is jelentős a magyar nemzetiségű tanulók száma.
- A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RFKMF) (Bereg-szász) pedig a Kárpát-medence és Kárpátalja első akkreditált magyar tannyelvű alapítványi támogatású felsőoktatási intézménye, mely már több mint tíz éve képez magyar nemzetiségű pedagógusokat, kertészmérnököket, közgazdászokat, s jelenleg több mint ezer magyar ajkú hallgatója van. Az egyetlen önálló magyar, és egyben az egyik legjelentősebb felsőoktatási intézmény Kárpátalján.

A mintában 116 adatközlőt kérdeztem meg: 23-at az UNE-n, 93-at a II. RFKMF-en, nagyjából arányosan az intézményekben tanuló magyar nemzetiségű hallgatók számához. Az adatközlőket a *barátom barátja módszerrel*

(Milroy, 1980) választottam ki mindkét intézményben, mert arra nem volt mód, hogy egy egész évfolyamot vagy szakot kérdezzek meg. Az adatközlőket arra kértem, hogy mindennapi nyelvhasználati szokásaikról nyilatkozzanak a nyelvhasználati kérdőív kitöltésekor. A kérdőív alkalmas arra, hogy gyorsan jussunk statisztikai módszerekkel feldolgozható adatokhoz, és az ilyen módszerrel végzett vizsgálat könnyen megismételhető, ellenőrizhető (Babbie, 2001).

A szókölcsönzés kedvelt vizsgálati jelensége a kárpátaljai magyar nyelvhasználatot foglalkozó kutatásoknak. Gazdag szakirodalom áll az érdeklődők rendelkezésére (Cserniczkó, 1995, 1998, 2003: 125-138; Márku, 2004: 44-55; Lizanec, 1992, 1996 stb.), ezért jelen munkában csak röviden, a vizsgálati eredményekre koncentrálnak foglalkozom a kérdéssel³.

A szakirodalom (bővebben lásd: Lanstyák, 1998: 31; Cserniczkó, 2003: 125-138) szerint a szókölcsönzésnek öt típusa van:

1. *Közvetlen kölcsönzés* – a másodnyelvi szó közvetlen, vagyis alapvetően eredeti hangalakjában történő átvétele (a szükséges hang- és alaktani beépülést lehetővé tevő változtatásokkal) (Lanstyák, 1998: 31). Közvetlen kölcsönzések jelentős számban használatosak a kárpátaljai magyar közösségben, elsősorban a szóbeli érintkezésben. Pl. *bulocska* - **zsömle**, *májka* - **trikó**.
2. *Hangalak-kölcsönzésről* akkor beszélünk, ha egy szó az első nyelv egy-nyelvű változataiban is ismeretes, de a kétnyelvű beszélők a másodnyelvre jellemző hangalakban (is) használják. A hangalak-kölcsönzések a közvetlen kölcsönzéseknél jóval kevésbé megbélyegzettek. Pl. *dokument* - **dokumentum**.
3. *Hibrid kölcsönzéseknek* azokat az összetett szavakat nevezzük, amelyek egyik tagja közvetlen kölcsönzés, a másik tagja pedig első nyelvi szóval van helyettesítve (Bartha, 1993: 29). Akárcsak a szlovákiai magyar nyelvváltozatokban (vö. Lanstyák, 1998: 42), a hibrid kölcsönzések száma a kárpátaljai magyar nyelvváltozatokban is alacsony: *főszesztra* - **főnövér**, *kibrakkol* - **kiselejtez**, *porovotnyiklámpa* - **indexlámpa**, *paszportszám* - **személyi igazolvány száma** stb.
4. *Jelentés-kölcsönzésről* akkor beszélünk, ha egy szó jelentése bővül, új jelentéssel gazdagodik a másik nyelv hatására (Bartha, 1993: 29). Ilyen a kárpátaljai magyar közösségben a *csenget* „telefonál” jelentésben.
5. *A tükörszók és tükörkifejezések* fordítás útján jönnek létre, másodnyelvbéli modell alapján (Bartha, 1993). A kárpátaljai magyar nyelvhasználatban előforduló tükörszavak és tükörkifejezések közül néhány: *átfordít* - **lefordít**, *(pénzt) cserél* - **vált**, *feljátsszik* - **megnetofonra felvesz (vmit)**.

Lanstyák István (1998: 31) az utóbbi két típust *közvetett kölcsönzésnek* nevezi. Ilyenkor ugyanis a másodnyelvi szónak vagy csupán a jelentése kerül kölcsönzésre (tükörjelentések vagy jelentés-kölcsönzés) vagy pedig a szerkezeti felépítése (tükörszók és tükörkifejezések).

III. Lexikális kölcsönzés a kárpátaljai magyar hallgatók körében – kutatási eredmények

Az egyetemisták és főiskolások között kitöltetett kérdőívben nyílt kérdésként szerepelt, hogy *Szokott-e ön magyar beszédében ukrán szavakat, kifejezéseket használni? Milyeneket például? Mit gondol, miért?* A megkérdezett 116 hallgató közül 86-an válaszoltak igennel erre a kérdésre, és számos példát említettek: tehát a fiatalok túlnyomó többsége tudatában van annak, hogy a helyi magyar nyelvváltozatok számos lexikai kölcsönelemet tartalmaznak.

A kölcsönzéseket négy szempont szerint vizsgáltam: a szókölcönzés típusa, a kölcsönzött elem szófaja és a kölcsönzés valószínű motivációja és a kölcsönzéshez fűződő attitűd alapján.

3.1. A szókölcönzés típusai szerint

Az adatközlők szinte kizárólag közvetlen kölcsönzéseket említettek példaként, vagyis olyan szavakat, amelyeket eredeti másodnyelvi hangalakjában vesszünk át, a szükséges hang- és alaktani beépülést lehetővé tevő változtatásokkal (Lanstyák, 1998: 31).

Összesen 82 ilyen kölcsönző szerepelt a korpuszban (lásd 1. táblázat). A táblázatban a közvetlen kölcsönzéseket olyan írásváltozatban közöltem, ahogy a kitöltött kérdőívben szerepelt. Mindössze 2 példát említettek hangalak-kölcsönzésre (*szálát, bufet*). Hibrid kölcsönzőszavakat, jelentés-kölcsönzéseket, tükörszavakat és kifejezéseket pedig egyáltalán nem említettek. Ez érthető is, hiszen a hibrid kölcsönzőszavak összetételek, s ezért viszonylag ritkák. A jelentés-kölcsönzések és tükörszavak pedig nem idegen csengésűek, ezért nagyon ritkán vesszük észre beszédünkben, a beszélőben nem tudatosul másodnyelvi eredete.

3.2. Kölcsönzés szófaj szerint

Amint várható volt, az adatközlők által felsorolt kölcsönzött elemek nagy többsége (62 szó) főnév. De szerepelt a korpuszban 5 mondatszó, 4 határozószó, 3 melléknév, 2 főnévi igenév, 2 ige, 1-1 tagadószó, ragos névszó és indulatszó (lásd 1. táblázat, amely terjedelme miatt a Függelékben olvasható).

3.3. A szókölcsönzés indítékairól

A szókölcsönzés indítékairól a magyar jövevényszó-kutatás szakirodalmában részletesen olvashatunk⁴. A megkérdezett hallgatók a szókölcsönzés leggyakoribb indítékaként a kétnyelvű környezet hatását, és a „megszokást” említették.

Környezet miatt

110. Szoktam: *prikol, guljálni, gruzilni*, azért, mert nemzetiségem szerint ukrán vagyok, és a környezetemben lévő emberek is sokan beszélnek a magyart és az ukránt.

113. Igen, azért, mert időm nagy részét más nemzetiségűek társaságában töltöm.

25. Mert otthon is használjuk ezeket a szavakat a családban is.

49. Szoktam, mivel az én falumban a lakosság nagy része ukrán anyanyelvű. Gyakran az emberek meg sem tudják különböztetni, h. milyen az a szó, amit használnak: *bulocska, naklejka, zsvacska, kvártéj*

65. Ezek a kifejezések azért alakultak ki szerintem, mert a mindennapi életben az ember sokat találkozik velük, a legalapvetőbb kifejezések ráragadnak az emberre. pl. *teper, kroszovki, mina*, voltam a kertben, *bo* gyom.

66. A tejet a *bánkába* öntöttem. Kevés a nyomás a *bezbásenkában*. Elvesztettem a *montyirókát*. *Perehadnéj* audi. Szétkapcsolt a *blokiróka*, nem fog a *mufta*, kialudt a *fityil*. Mert a szláv többségű környezet erős befolyással bír.

73. Igen szoktam, mert oroszvégen lakom, sok ismerősöm beszél az ukrán nyelvet és keveri a magyarral. Ebből következik az én beszédstílusom. *marsrutka, bulocska, kofe, pálocski, szprávka*.

74. Szoktam használni, mert a baráti körömben tartoznak félig magyar anyanyelvűek is.

84. Mert a magyarok és az ukránok egymás mellett élnek, és kölcsönveszik egymás szavait.

A válaszadók közül sokan azzal magyarázták a kölcsönzést, hogy ukránul/oroszul hamarabb jut eszébe a szó, esetleg már kiskorukban is így tanulták meg, s a későbbiekben sem sajátították el a standard magyar ekvivalensét.

Lanstyák István (1998: 32) megállapítja, hogy a szókölcsönzés mértéke és jellege regiszterenként (és földrajzi valamint társadalmi dialektusonként) jelentős eltéréseket mutat. A kárpátaljai felmérések (korábbi vizsgálatok és a mostani is) arra engednek következtetni, hogy a szaknyelvek meglehetősen sok kölcsön-elemet tartalmaznak; szakkifejezéseknél, szakszavaknál fokozottan jelentkezik a nyelvi hiány. Ez részben azzal magyarázható, hogy a szakiskolák és szakközépiskolák (illetve a felsőoktatás is, kivéve a beregszászi főiskolát) tannyelve többnyire az ukrán, így a szakmát, és a szakkifejezéseket nem magyarul tanulják. Az oktatás felelőssége lenne, hogy a kötelező 9 általános vagy a 12 éves középiskolai oktatás során folyamatosan, **az additív/hozzáadó szemlélet fényében**, felhívja a figyelmet a kölcsönzésekre és egyéb interferencia-jelenségekre. Ezzel a hozzáállással kevesebb kommunikációs kudarcban lenne része egy autószerelőnek, kőművesnek, könyvelőnek stb. akár itthon, akár anyaországi munkavállalása során.

Nyelvi hiány miatt, hiánypótló kölcsönzés

15. Valamikor hamarabb ezek jutnak eszembe.

19. Igen. Példát nem írok, de azt gondolom azért, mert vannak szavak, melyeket többször mondok ki ukránul, mint magyarul. Így mely szó hamarabb jön a nyelvemre, azt mondom ki.

56. Mivel ukrán/országi környezetben nőttem fel, természetesen használók: *obszesszít*, "*Djetckij mir*", *sztolova*, *medszesztra*, *kányesno*, *náprimer*, *tyipá*, *szberkassza*, *ovir*. Rögtönzött beszédben gyakran nem jut eszembe a magyar szó.

63. Szoktam megszokott szavakat használni, amelyeket valamikor nem is tudom, hogy ez ukrán nyelven van.

73. Szoktam, mert a terület, ahol élünk kétnyelvű és keverednek bennem a szavak.

83. Sajnos igen, mert kiskoromban így tanultam meg, s így hamarabb eszembe jut a neve. Veszek *váflit* a boltban, elhagytam a *paszportomat*.

115. Az alkatrészek megnevezését mindenkitől oroszul hallom, aki használja, és többnyire ők se tudják magyarul, pedig érdekelne. Az eladók között alig találni magyar anyanyelvűt, aki tudná a szakszavakat.

Egy korábbi kutatás⁵ eredményei alapján még egy indítékról szeretnék szólni, nevezetesen arról, hogy a másodnyelvi szó és elsőnyelvbéli megfelelője között valamilyen stilisztikai, hangulati különbség van. Ilyen például az *obszi* szó, amely az adatközlők szerint nem feleltethető meg a *kollégium* szónak, a *zacsot* kárpátaljai magyar megfelelője, a *szigorlat* pedig nem fedi a szó magyarországi jelentését (Csernicskó szerk., 2003: 130-138; Márku, 2004: 44-55). Vagyis a szókölcsonzést mint kommunikációs szükségletet (Grosjean, 1982: 330) a nyelvhasználat árnyalásának igénye is előhívhatja.

3.4. A szókölcsonzéshez való viszony

Ami a szókölcsonzéshez fűződő attitűdöt illeti – eltérő véleményekkel találkozhatunk: vannak, akik pozitívan viszonyulnak hozzá, vannak, akik a nyelv-művelő szemléletet osztják, és hibának, normaszegésnek tekintik, kerülni igyekeznek. Az alábbi példák jelzik, hogy az általunk vizsgált korpuszban a többség pozitívan nyilatkozik a kölcsönelemek használatáról: a kölcsönelemek a kárpátaljai magyar nyelvhasználat természetes részei, használatukat helyénvalónak tartják.

Természetesek, helyénvalóak nyelvhasználatunkban

21. Ezek a szavak már annyira beleolvadtak Kárpátalján a mindennapi nyelvhasználatunkba, hogy már szinte természetesnek tűnnek.

31. Gyakran használók, mivel az ukrán kifejezések néha helyénvalóak.

60. Szoktam, talán azért, mert a szüleimtől már így tanultam a magyart, hogy ezek a szavak már benne voltak a szókinccsünkbe.

64. Kovrik, proszto stb. Szerintem, azért, mert mosódik össze a magyar az oroszral. Pl. Tasnádon így beszélnek: Éppen most *muszáté zákrété?* Sőt nincs is errefelé orosz vagy ukrán, helyette – "*po Zákárpátszki*".

85. Igen, szoktam. *Bulocska*, *paszport*, *marsrutka*, *pára*. Ennek oka a nyelvi kontaktushatás. Ezeknek a szavaknak a használata teljesen természetessé vált a kárpátaljai magyar nyelvhasználatban.

Többségük tudatában van, hogy használ kölcsönelemeket, s azzal is tisztában vannak, hogy a Kárpátalján használt nyelv egy önálló nyelvi rendszer, kontaktusváltozat. Ezt bizonyítja az alábbi interjúrészlet is, amit egy munkácsi fiatal-emberrel készítettünk.

1. sz. interjúrészlet

TM: És vannak olyan szavak, kifejezések, amelyeket Kárpátalján használnak és Magyarországon nem? Esetleg nem is ismerik azt a kifejezést? ...Használják-e itt Munkácson azt a szót, hogy paszport, bulocska?

AK: Igen, igen

TM: Mit gondolsz, miért használják ezeket a szavakat?

AK: Hát ezek öö (.) onnan jönnek, hogy, hogy öö *van itt egy olyan nyelvjárás, amit kárpátaljainak szoktak hívni, és ezek azok a szavak, amik így beletartoznak*⁶. Ezek ilyen, vagyis ez egy olyan öö nyelvjárás, hogyha ezt így mondhatjuk idézőjelbe, amelyikbe beletartoznak a magyar szavak is ö, de beletartoznak ezek a szavak. És vannak olyan ukrán nemzetiségűek vagy nyelvűek, akik viszont magyar szavakat is használnak. És úgy érzem, hogy ez azért, mert itt egy olyan öö nyelvi közeg van, ahol ezek a szavak nemzetközivé [nevetve] vagy ilyen öö nyelvközivé váltak öö, én úgy látom.

Nagyon kevesen válaszolták azt, hogy egyáltalán nem használnak kölcsön-szavakat: főleg érzelmi és „normakövető”⁷ magatartással indokolták válaszukat.

Nem használ kölcsönszót, negatívan viszonyul hozzá

33. Nem szoktam, nem jellemző, mivel én tiszta magyar településen élek, és ez a településünkre sem jellemző.

39. Nem nagyon. Igyekszem kerülni az ilyesmit, de néha talán előfordul.

54. Nem szeretem keverni a nyelveket.

IV. Összegzés

Összefoglalva az eddigieket láthatjuk, hogy a kárpátaljai magyar hallgatók vélekedése szerint a kölcsönzés természetes velejárója a nyelvi kontaktusnak, a kölcsönelemek pedig a nyelvi rendszer részét képezik. Közülük csak kevesen viszonyultak negatívan e jelenséghez. Bár a kölcsönszók használata egy interakciós szituációban elsősorban nem tudatos, direkt kommunikációs stratégia (de lehet az is)⁸, mégis, ha explicite rákérdezünk nyelvi viselkedésük okaira, számos példát és többféle motívumot tudnak említeni.

Jegyzetek

1. Vö. Romaine (1989: 50): "What has been called 'interference' is ultimately a product of the bilingual individual's use of more than one language in everyday interaction."
2. Vö. Molnár és Molnár, 2005: 20.
- 3-4. A kutatás eredményeinek teljes elemzése monográfia formájában 2008-ban jelent meg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola gondozásában.
5. A kárpátaljai magyar nyelvváltozatok kölcsönzéseinek indokairól lásd pl. Kótyuk (1995: 9).
6. Kiemelés tőlem.
7. Itt a nyelv művelők szerinti normát értem.
8. Tudatosan kerülheti a kölcsönzők használatát egy kétnyelvű kárpátaljai pl. egynyelvű magyarországival társalogni, hogy elkerülje az esetleges kommunikációs kudarccokat.

Irodalom

- Babbie, E.** (2001) *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Bartha Cs.** (1993) *Egy amerikai magyar közösség nyelvhasználatának szociolingvisztikai megközelítései*. Kandidátusi értekezés. Budapest: kézirat.
- Csernicskó I.** (1995) Kárpátaljai beszélt nyelvi vizsgálatok: előzetes a Kárpátaljai Magyar Hanganyagtár adatbázisából. In: Beregszászi A és Papp R. (szerk.) *Kárpátalja. Társadalomtudományi tanulmányok*. Ungvár: PoliPrint. 174-177.
- Csernicskó I.** (1998) *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Csernicskó I.** (szerk., 2003) *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Ungvár: PoliPrint.
- Grosjean, F.** (1982) *Life with Two Languages: An Introduction to Bilingualism*. Cambridge: Harvard University Press.
- Grosjean, F.** (1998). Transfer and language mode. *Bilingualism: Language and Cognition*. 1/3. pp. 175-176.
- Kótyuk I.** (1995) *Anyanyelvünk peremén*. Ungvár – Budapest: Intermix Kiadó.
- Lanstyák I.** (1998) *A magyar nyelv szlovákiai változatainak sajátosságai*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum.
- Lizanec P.** (1992) *A kárpátaljai magyar nyelvjárások atlasza I. kötet*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Lizanec P.** (1996) *A kárpátaljai magyar nyelvjárások atlasza II. kötet*. Ungvár: Patent Nyomdaipari Vállalat.
- Márku A.** (2004) Kölcsönzők használata a kárpátaljai magyar fiatalok körében. In: Beregszászi A. és Csernicskó I. (szerk.) *Tanulmányok a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. Ungvár: PoliPrint. 44-55.
- Milroy, L.** (1980) *Language and Social Networks*. Oxford: Blackwell.
- Molnár J. és Molnár D. I.** (2005) *Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében*. Beregszász-Ungvár: KMPSZ-II. RFKMF, PoliPrint.
- Romaine, S.** (1989) *Bilingualism*. Oxford, UK and New York, USA: Basil Blackwell.
- Trudgill, P.** (1997) *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. Szeged: JGYTF Kiadó.

Függelék

1. táblázat

Közvetlen kölcsönzések a főiskolások és egyetemisták körében végzett kérdőíves felmérés adatai alapján (N=116)
(O/U = oroszból vagy ukránból, O= oroszból, U= ukránból kölcsönözve)

	Kölcsönző	Átadó nyelv szerint	Jelentése	Szófaja	Előfordulása
1.	Aptecská	O/U	Egészségügyi doboz	fn	1
2.	Bagázs, bagázsnyik	O/U	Autó csomagtartója	fn	2
3.	Bák	O/U	Tartály	fn	1
4.	Bánka, bánki	O/U	Üveg, tárolóedény	fn	1
5.	Batareát	O/U	Szárazelem	fn	1
6.	Bezbásenka	O	Vízszivattyú	fn	1
7.	Blokiróka	O/U	Blokkolásgátló	fn	1
8.	Bulacska, bulocska	O/U	Zsemle	fn	19
9.	Cseburek	O/U	Húsos fánk	fn	1
10.	Csort	O/U	Ördög	fn	1
11.	Dá	O	Igen	mondatszó	2
12.	Davaj	O	Gyerünk, adjad	ige	1
13.	Djetckij mir, Gyegyszkéj mir	O/U	Bevásárló központ neve	fn	1
14.	Fityil	O	Őrláng (gáz fűtésű vízmelegítőnél)	fn	1
15.	Greckska	O/U	Hajdinakása	fn	2
16.	Gruzilni	O	Pakolni (idegesíteni) ¹	főnévi igenév	1
17.	Guljálni	O	Sétálni	főnévi igenév	1
18.	Gyivcsená	U	Lány	fn	1
19.	Huj	O/U	Fasz	fn	1
20.	Káfedra	O/U	Tanszék	fn	1
21.	Kányesno	O	Természetesen	határozószó	1
22.	Kofe	O	Káv	fn	1
23.	Korocse	O	Röviden	határozószó	2
24.	Kovrik	O	Szőnyeg, lábtörlő	fn	1
25.	Kraszóki, krászovki, kroszi	O	Tornacipő, edzőcipő	fn	3
26.	Kúrsz	O	Szak, évfolyam	fn	1
27.	Kurszova	U	Évfolyammunka	fn	2

¹ Átvitt értelmű jelentés

28.	Kurtka	O	Tavaszi kabát	fn	1
29.	Lyályá	U	Baba	fn	1
30.	Májka	O/U	Atléta, trikó	fn	1
31.	Marsrutka, marsutka	O/U	Iránytaxi	fn	4
32.	Medszesztra, szesztra	O/U	Nővér (egészségügyben)	fn	3
33.	Montyiróka	O	Feszítővas	fn	1
34.	Mufta	O	Kuplung	fn	1
35.	Naklejka	O	Matrica	fn	1
36.	Náprimer	O	Például	ragos névszó	1
37.	Nu	O/U	Na	indulatszó	1
38.	Nyet	O	Nem	tagadószó	1
39.	Obsezsit, obsi, opsi	O	Kollégium	fn	1
40.	Ocsered	O	Sor (sorban áll)	fn	1
41.	OVIR (mozaikszó Otgyel viz i regisztrációjí)	O/U	Útlevel- és regisztrációs ügyekért felelős osztály	fn	1
42.	Pácska	O/U	Csomag	fn	1
43.	Pálocski	O	Kukoricapehely	fn	1
44.	Pára	O/U	Órapár felsőoktatásban	fn	1
45.	Paszport	O/U	Személyigazolvány, útlevel	fn	10
46.	Pavarat, pavarot, povorot	O	Kanyar, letérő	fn	6
47.	Perehodnéj audi	O	Határon átjáró (benzint csempésző) audi	mn	1
48.	Pereklicská	O	Névsor-olvasás, létszám-ellenőrzés	fn	1
49.	Perezdácsa	O	(átadás), pótvizsga	fn	1
50.	Pizgyec	O	"Nem semmi", káromkodás	mondatszó	1
51.	Prahányálsz	O	Elmulaszt	ige	1
52.	prikily, prikol	O/U	érdekes, humoros	mn	3
53.	Prjánék	O/U	Mézeskalács	fn	1
54.	Proszto	O/U	Egyszerűen	határozószó	1
55.	Ruletka	O/U	Feltekerhető mérőszalag	fn	1
56.	Sárovoj	O	Gömbcsukló (alkatrész)	fn	1
57.	Slapánci, slopi	O/U	Topán, papucs	fn	2
58.	Szberkassza	O	Takarékpénztár	fn	1
59.	Szlívki	O	Tejszín	fn	1

60.	Sznyizsenka	O	"Hópehely" kávézó neve	fn	1
61.	Szolárka	O/U	Gázolaj	fn	1
62.	szosziszki	O/U	Virslí	fn	2
63.	szprávká	O	Igazolás	fn	3
64.	Sztarter	O	Indítómotor	fn	1
65.	Sztávka	O	tét fogadásnál, munkahelyi megterhelés	fn	1
66.	Sztipti	O/U	Ősztöndíj	fn	1
67.	Sztołova	O	Étkezde	fn	2
67.	Tá in	U	S a többi, stb.		1
69.	Ták	U	Igen	mondatszó	1
70.	Tormoz	O/U	Fék	fn	1
71.	Tumbocska	O/U	Éjjeliszekrény	fn	5
72.	Tyipá	O	Mint, mintha	mondatszó	6
73.	Váfli	O/U	Ostya	fn	1
74.	Vobse	O	Teljesen	határozószó	1
75.	Vojemkomát	O	Sorozóbizottság, katonai parancsnokság	fn	1
76.	Vszja	O	Kész, vége, ennyi	mondatszó	1
77.	Zálik	U	Beszámoló (egyetemen)	fn	1
78.	Zálikova, zálikova	U	Leckekönyv	fn	1
79.	Záocsná	O/U	Levelező (képzés)	mn	1
80.	Zsvacska	O/U	Rágógumi	fn	1